

необхідність у їхній реорганізації чи ліквідації з одночасним створенням нової незалежної спеціалізованої установи.

Вибору певної моделі САО у конкретній державі повинна передувати тривала аналітична робота щодо його створення та стратегії запровадження шляхом попереднього оцінювання, вироблення стратегії із урахуванням правових, структурних і фінансових аспектів. Стратегічно важливим завданням є правильна організація процесу підбору, навчання персоналу, забезпечення підвищення кваліфікації, вироблення внутрішніх процедур управління, діяльності і звітності.

Список використаних джерел

1. [Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003, ратифікована від 18.10.2006. иЯБ: \[http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16\]\(http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16\)](#).

2. Зарубіжний досвід створення та діяльності спеціальних антикорупційних органів: наук.-практ. посібник. Київ: Нац. академія прокуратури України, 2015. 314 с.

3. Клеменчич Г., Стусек Я. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей. Організація економічного співробітництва і розвитку, Мережа боротьби проти корупції для країн Східної Європи і Центральної Азії. ОСЕР, 2007. 133 с. иКБ: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>.

Дульський О. Боротьба з корупцією - бути чи не бути? иКБ: <http://mair.in.ua/opinion/show/id/19207print>.

Шумейко Дмитро Олександрович,
начальник СВ Шевченківського УП
ГУНП у м. Києві

ПРОВОКАЦІЯ (ПІДБУРЮВАННЯ) ДО ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

На сучасному етапі розбудови правової держави корупція є особливо небезпечним явищем, яке порушує принципи верховенства права, дискредитує державу на міжнародному рівні та становить загрозу національній безпеці України. У світовому Індексі сприйняття корупції Україна разом із Казахстаном, Непалом та Іраном зайняла 131 місце зі 176 країн світу. Такий стан корупції в Україні експерти пов'язують із відсутністю дієвої правоохоронної й судової системи, фактичною безкарністю корупціонерів [1]. Особливо відчутними для всієї країни є корупційні прояви, які мають місце в діяльності правоохоронних органів та суду. Адже, звертаючись до цих органів, особа шукає справедливості, а натомість відбувається нівелювання її конституційних права та свобод.

Виявляти корупційні злочини та притягувати винуватих осіб до кримінальної відповідальності - це завдання правоохоронних органів, зокрема і органів досудового розслідування. При цьому діяльність слідчих,

детективів чи оперативних підрозділів має відбуватися у чітко визначеному кримінальним процесуальним законом порядку. Під час досудового розслідування корупційних діянь має місце таке негативне явище як провокація - коли злочин вчиняється за участі «поліцейських агентів» (як працівників правоохоронних органів, так і приватних осіб). Ця проблема відома багатьом країнам Європи, тому в практиці Європейського суду з прав людини вироблено правову позицію щодо характеристики провокації (підбурювання) до вчинення злочинів та визначення особливостей його доказування чи спростування.

Так, в рішенні Європейського суду з прав людини «Раманаускас проти Литви» сформульовано поняття провокації (підбурювання), де зазначено, що підбурювання з боку поліції має місце тоді, коли відповідні працівники правоохоронних органів або особи, які діють за їхніми вказівками, не обмежуються пасивним розслідуванням, а з метою встановлення злочину, тобто отримання доказів, і початку кримінального провадження впливають на суб'єкта, схиляючи його до вчинення злочину, який в іншому випадку не був би вчинений [2].

При цьому, Європейський суд з прав людини звертає увагу на те, що провокація (підбурювання) до вчинення корупційних злочинів з боку працівників правоохоронних органів є порушенням п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Зокрема, у рішенні «Тейксейра де Кастро проти Португалії» визначено, що захист проти провокації є абсолютним, оскільки навіть суспільний інтерес в протидії організованій злочинності або корупції не може виправдовувати визнання винуватості на підставі доказів, отриманих поліцією шляхом підбурювання [3].

Докази, отримані шляхом провокації (підбурювання) особи на вчинення корупційного злочину з метою його подальшого викриття, є недопустимими. Тому під час прийняття рішення щодо проведення контролю за вчиненням злочину прокурор в постанові має викласти обставини, які свідчать про відсутність під час проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії провокування особи на вчинення злочину (п. 1 ч. 7 ст. 271 КПК України).

У практиці Європейського суду з прав людини також вироблена чітка позиція щодо доказування обставин провокації (підбурювання) до вчинення злочину. Зокрема, що у справах, в яких особа заявляє про провокацію, і таке твердження не є очевидно необґрунтованим, зміщуються акценти доказування. Адже на сторону обвинувачення покладається обов'язок доказування факту відсутності провокації. При цьому визнання особою своєї винуватості щодо кримінальних звинувачень не звільняє суд від обов'язку дослідити твердження про провокацію [2]. Зокрема, в рішенні «Раманаускас проти Литви» вказано, що саме прокуратура мала довести, що факту підбурення не було. Заявник протягом усього провадження у справі стверджував про

підбурювання його до вчинення злочину. Тому органи державної влади та суди повинні були ретельно перевірити цей факт. Однак органи державної влади заперечували факт підбурювання з боку поліції, а суд не вжив жодних заходів з перевірки відповідних доводів [2].

Європейський суд з прав людини визначив, що дослідження у справах, де заявник стверджує, що він став жертвою провокації, складається із змістовного та процесуального критеріїв. Змістовний критерій полягає у аналізі фактів твердження про провокацію (чи міг злочин бути вчиненим без втручання правоохоронних органів; чи була об'єктивна підозра щодо участі заявника у злочинній діяльності; етап, на якому мало місце втручання правоохоронних органів тощо). Процесуальний критерій полягає у можливості захисту обвинуваченого від використання проти нього «провокативних» доказів у національних судах.

Таким чином, практика застосування слідчими (детективам), співробітниками оперативних підрозділів провокації у ході розслідування корупційних злочинів є неприйнятною, суперечить засадам кримінального провадження та порушує вимоги п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Список використаних джерел

1. Україна за рівнем корупції дорівнялася до Росії й Ірану // Офіційний сайт «Українська правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/news/2017/01/25/7133397/>.
2. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Раманаускас проти Литви» від 5 лютого 2008 р. URL: <http://www.scomt.gov.ua/dients/vs.nsf/0/1EB4979A1A5E8168C2257584003B059D?OpenDocument>.
3. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Тейксейра де Кастро проти Португалії» від 09 червня 1998 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58193>.